Ч. 277 (10.954). Львів, вівторок 14. грудня 1926. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Скасування міжсоюзної контролі в Німеччині.

Женева, 12. грудня 1926.

Рада Ліги Націй установила день 31. січня 1927 як речинець скасування міжсоюзної контролі в Німеччині. Тимчасом конференція амбасадорів розгляне нові предложення, які представить їй німецький уряд у справі управильнення стверджених останніми часами ухилень. В тім часі не вільно Німеччині зачинати ніяких нових праць військового характеру на східних кордонах. Коли дійде до порозуміння між конференцією амбасадорів і делегатами німецького уряду, управильнення справи відхилень за посередництвом Ради Ліги перекажеться інвестигаційній комісії. До дня 31. січня 1927 амбасадам союзних держав у Берліні поділиться офіцерів, яких обовязком буде пильнувати точно виконання клявзуль роззброєння.

Буджетова провізорія на перше чвертьріча 1927 принята.

Промови мін. скарбу Чеховича і віцепрем. Бартеля. — Вся жура уряду: платні для урядовців. — Денний порядок найближчого засідання сойму. — Personalia.

Варшава, 12. грудня 1926.

На вчорашнім засіданні соймової буджетової провізорії на перше чвертьріча 1927 по промовах міністра скарбу і референта пос. Чеховича приступлено до дискусії, до якої було записан 12 промовців. Кожного промовця обмежено до 20 хвилин. У відповіди забрав голос мін. Бартель, що сказав між иншим:

Уряд уважає, що поправа урядничих платень є майже державною конечністю. Не виходить при тому з мотивів демагогічних, але чисто очевих. Ми не хотіли розтягати ощадностей і на урядовців, бо на них ощаджувати годі. Не ми ввели ті ощадности, навпаки — ми ще тоді, як повної рівноваги буджету не було, реституували частинно попередні урядничі платні, а опісля, в листопаді і грудні, дали ми те, що уважали можливим дати, себто 10 проц. додатку, очевидно з наших буджетових ощадностей.

Свого часу сказав я урядовцям щиро, що якби можна знайти якесь покриття, то, розуміється, можнаб їх платні піднести ще більше. Але сам уряд тої справи управильнювати не може і я сумніваюся, чи сойм згодиться на підвишку податку. Одначе якби сойм згодився на це, що така підвишка є обовязком уряду й парляменту, то уряд не буде тому противитися. При кінці мін. Бартель просив ще перетерпіти пів року, обіцяючи, що за пів року можна буде до тої справи вернути.

Опісля віцепрем. Бартель спинився на інциденті з попереднього дня в соймі, коли то пос. Баллін кинув у його сторону закрівавлену сорочку посла Білоруської Громади, побитого на вічу поліцією. Мін. Бартель тоді на це не реагував, бо, мовляв, ця справа не була на денному порядку, зрештою вона йому незнана; обіцяв тільки звернутися по інформації і матеріяли в тій справі до міністра внутр. справ.

Потім принято закон про будж. провізорію в другому читанні без змін, підвисшено тільки загальну суму провізорії до 493,256.740 зол. Третє читання будж. провізорії відбудеться в понеділок.

Порядок засідання сойму, визначеного на вівторок 14. ц. м., передбачує звідомлення будж. комісії про будж. провізорію на перше чвертьріча 1927, потім звідомлення скарбової комісії в справі податку на покриття дефіциту сільських громад і звідомлення адміністраційної комісії в справі ведення метрик цивільного стану в Галичині у польській мові.

В політичних колах розійшлася чутка, що в найближчих днях уступить міністр справедливости **Мейштович**. Наслідником Мейштовича мав би бути Олександер **Ледніцький**. У звязи з цим кажуть, що пресовий закон не скоро появиться, бо його віддадуть Ледницькому до опрацювання. — Рада міністрів на недільному засіданні ухвалила іменувати куратором львівського шкільного округа на місце Собінського — **Рімера**. — Поліським воєводою іменовано **Крагельського**.

Проти політики Бріяна.

Париж, 12. грудня 1926.

Концесійно-компромісова політика Бріяна супроти Німеччини стрінулась у французькім кабінеті з опозицією. В колах правиці і центру парляменту кажуть, що Бріян, хоч одержав нагороду Нобля, є небезпечний для Франції.

Реґенційна Рада в Румунії.

Париж, 12. грудня 1926.

Тутешня преса повідомляє з Букарешту, що королева Марія увійшла в склад регенційної ради на місце кн. Миколи.

Комунікат.

„Свобода", офіціяльний орган Українського Національно-Демократичного Обєднання, приносить такий комунікат:

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання на своїому засіданні дня 12. грудня ц. р. ухвалив виключити д-ра Володимира Бачинського з членів партії тому, що д-р В. Бачинський в останньому часі, входячи в переговори з польською стороною та публікуючи неправдиві енунціяції, повів самочинну політичну акцію, яка дуже різко відбігає від програми і тактики партії та нарушує партійну карність.

Одночасно Центральний Комітет стверджує, що з теперішньою політичною діяльністю д-ра В. Бачинського не має нічого спільного ніхто з членів Центрального Комітету, як також невідомо Центральному Комітетові, щоби з д-ром В. Бачинським у його політичній акції співділав який-небудь член партії.

За Центральний Комітет Українського Нац.-Дем. Обєднання:

Д-р Дмитро Левицький, голова.
Володимир Целевич, ген. секретар.

Жалоба Югославії.

Смерть Миколи Пашіча.

Білгород, 10. грудня 1926.

Югославія в жалобі. Білгород прибраний чорними прапорами. Сербський нарід оплакує смерть Миколи Пашіча, найбільшого із сербських політиків, носія ідеї Великої Сербії, творця держави Сербів, Хорватів і Словінців.

Микола Пашіч, селянський син, родився 1846 р. Після покінчення середньої школи студіював на політехніці в Ціріху. Повернувши до батьківщини, кинувся у вир політичного життя. Став послом до скупштини. Одночасно розпочав організацію радикальної партії на західно-европейських зразках. Сербія короля Міляна була загуменком Австрії. Пашіч звернувся проти австрофільської політики уряду і короля. Замішаний в змову проти короля Міляна, був примушений в 1883 р. втікати зі Сербії. В міжчасі воєнний суд засудив його на кару смерти. Після шістьох літ еміграційного життя повернув до краю, дождавшись абдикації Міляна. Негайно вибрано його посадником Білгороду. Радикальна партія під проводом Пашіча постійно зростала в силу. В р. 1891 король Олександер Обренович доручив йому місію створити кабінет. Два роки пізніше заняв Пашіч становище сербського посла в Петербурзі. Перебування в столиці царської Росії зробило з нього завзятого русофіла, який влекшував царській дипльоматії її роботу на Балкані.

Опозиція проти короля Олександра Обреновича зростала все більше, піддержувана Караджорджевичами. Пашіч належав до найзавзятіших противників династії Обреновичів. У 1899 р. викрито новий заговір проти короля, якого душею був Пашіч. Його засуджено на 5-літню вязницю. Король уласкавив засудженого, який внаслідок того на якийсь час покинув політичну арену.

В р. 1903 цілий світ потрясла страшна трагедія в сербській столиці. Замордовано королівську пару, короля Олександра і королеву Драгу. На сербський престол вступив дотеперішний еміґрант Петро Караджорджевич. Радикальна партія, підпора Караджорджевичів, знову прийшла до влади. З того часу Пашіч чи то як ресортовий міністр, чи як премієр кермує сербським державним кораблем. Всіми фібрами душі ненавидів він Австрію, уважаючи її найбільшою противничкою великосербських змагань.

Прийшов 1914 рік. Сербії вдалося спровокувати війну, якої вислідом було створення Великої Сербії під назвою Югославії (офіційно: королівства Сербів, Хорватів і Словінців). Вигравши війну і створивши досить велику державу, Пашіч постановив обєднати її шляхом безоглядної централізації. Та ці тенденції стрінулися з опором Хорватів під проводом Радича. Також сербські демократи з Давидовичем на чолі протиставились політиці Пашіча.

Боротьба між сербськими радикалами і селянською хорватською партією, боротьба між Пашічем і Радичем довго потрясала Югославією. Вкінці прийшло до порозуміння між двома противниками, конфлікт злагіднився, але притишення внутрішних розходжень з тим більшою силою виявило труднощі Югославії в закордонній політиці.

Позбувшись Австрії, Югославія одержала нового противника у фашистівській Італії. Довго велася дипльоматична боротьба за Реку, нещасливо покінчена для Югославії. Тепер-же альбансько-італійський пакт поважно підірвав домінуюче становище Югославії на Балкані. І в таку важку хвилю, коли знову зростають також і внутрішні розходження в трипдільній державі, Югославія тратить свого найбільшого державного мужа.

Політичний замах у Відні.

Відень, 12. грудня 1926.

Бувшого болгарського міністра Атанасева хотів убити в його тутешнім мешканні 29-літній Борис Боцов, учитель танців. Вистріляв кілька разів і зранив хатайку, що припадково була в кімнаті. Виновника арештовано. Міністр Атанасев, як провідник македонських федералістів, засуджений був на смерть непримиримою македонською групою. Македонська організація спріяє теперішньому болгарському урядові. Атанасева обвинувачували, що спріяє більшовикам.

Альбансько-італійський пакт і Югославія.

(Від власного кореспондента.)

Білгород, 10. грудня 1926.

Те, що було доконаним ще 26 листопада, а 1. грудня стало всім відомим, є останній удар дотеперішній закордонній політиці Югославії, удар настільки тяжкий, що рішучо її повалив і то, певно, безповоротно.

Пакт приязни, що його підписала Італія з Альбанією, по своїй зовнішній формі не уявляє нічого особливого. Обидві держави хочуть жити в добрих сусідських відносинах; крім того, Італія, як міцніша, зобовязується боронити кордони Альбанії, її незалежність і навіть, що є головним, погоджується збройною силою боронити і сучасний устрій в ній тобто Ахмеда бег Зогу. Колиб не було цього останнього, колиб не було тих попередніх ріжних концесій, які Італія здобула собі в Альбанії, пакт не робив би того враження, яке він робить тепер — фактичного протекторату Італії над Альбанією, спілки, якої вістря звернене проти Югославії.

Досить поглянути хоч трохи на минуле Альбанії, щоб переконатися, що саме покликання її до самостійного життя і продовження його відбувалось лише тому, що сусідні держави зажди мали занадто велике бажання проковтнути цей клаптик гірської землі і тому для спинення постійних сварок створили з нього самостійну державу. Альбанія, держава ріжних племен, що їх ділять три віри, є не лише некультурною, а й дикою, з безнастанним замішанням, з безперервними повстаннями.

Істнування самостійної Альбанії, забезпечене міжнародньою умовою підтверджене ще особливою умовою, яку в 1922 р. підписали представники Англії, Франції, Італії та Японії, а боротьбу за вплив у ній перевели між собою Італія та Югославія. Ця боротьба вперто велася весь час після скінчення світової війни і тепер нарешті скінчилася повною невдачею Югославії і тріюмфом фашистівської Італії.

Головна помилка Югославії, що й причинилася найбільше до невдачі її закордонної політики, — це необмежена віра в щирість Ахмеда Зогу. Югославія забула, що політика не визнає сентиментальности і створила собі любовну ідилію, головним героєм котрої був молодий альбанський політик. Виглядало все дуже гарно — при допомозі Югославії, розуміється строго таємній, Ахмед бег Зогу виганяє прихильника Італії Полія, забирає владу в свої руки і робиться нарешті президентом. Висновок ясний — за це він повинен бути ціле своє життя вдячний Югославії, бути вірним її другом і, розуміється, ніколи її не зраджувати. Але життя поставило свої вимоги.

Ахмед бег Зогу добре розумів, що в його батьківщині терен для більш менш тріпкого володіння дуже ненадійний. І коли він при допомозі одного сусіда досить легко позбувся свого попередника, то при допомозі другого, сильнішого, так само легко зможе позбутись і свого становища. Доказом цього були постійні повстання та неможливість опертися на свої власні [illegible] сили. Тому він почав при-

Памятайно: Рідна Школа — це народня фортеця, це повний захист в добі лихоліття!

Спортова анкета.

В справі положення українського спорту під Польщею.

Скликана Українським Спортовим Союзом на день 4. грудня анкета зібрала у великій салі „Просвіти" значне число учасників зі Львова і провінції, на жаль, переважно молоді. Зпоміж старшого громадянства прийшов тільки п. секр. Целевич. Анкета була підготована на засіданні У. С. С. В рефераті й корреферату мали бути подані напрямні лінії, біля яких повинна і була обертатися дискусія. Не цілком так сталося.

По виборі предсідника до голосу прийшов голова У. С. С. п. О. Навроцький і виголосив обширний реферат. Головні його точки були такі: Піоніром українського спортового руху був у нас проф. І. Боберський. Він виховав школу руховиків і спортсменів, що досі ведуть український спорт і поза успіхи, ним досягнені, ми й досі не вийшли. Студентство руханкою і спортом не цікавиться. Нема професорів руханки до українських приватних шкіл! Позашкільна організація фізичного виховання слаба. Спортові клюби розвиваються нужденно, деякі занепали. Найважніші справи для нас під теперішню пору: 1) набуття спортових площ по містах; 2) наші економічні установи повинні заложити спортовий фонд; 3) треба спровадити інструкторів спорту й розділити роботу в цілому краю; 4) треба футболевого (мандрівного) тренера; 5 треба конче здобути спортову домівку у Львові (яку має кожний приличний клюб); 6) УПТ. повинно мати в Головній Управі готовного інспектора й референта фізичного виховання. 7) студентство повинно готовитися до участи в Студ. Олімпіяді в Римі в літі 1927. На це треба зібрати Олімпійський фонд.

Корреферент п. В. Стоцький обмежився до одної справи: приступлення до Львівського Союзу копаного мяча. На змаганнях „України" з „Гасмонеєю" і „Спартою" було богато публики і вони зробили касу. Коли би приступити до „Зайонзку", булоб більше таких змагань, каси українських спортових клюбів булиб повні й український спорт став би на ноги. З нашої співпраці малиб ми й инші користи. Ставить внесок: Спортова анкета доручає У. Сп. Союзові навязати звязки зі „Зайонзком". Однане того внеску не поставлено під голосування, бо дальший хід дискусії виказав його безвиглядність у практичному переведенні.

Після того почалася дискусія. Проф. Гайдучок кладе головну вагу на спортове виховання народу, а не на вишколення горстки спортових мистців, які часто є перелетними птахами, як це бачимо хоч би у инших народів. Домагається заснування „Ради фізичної культури" з обсягом ділання на всі зах.-українські землі. Заразом виступає проти роздроблювання сил. Нарікає на недостачу дисціпліни серед українських спортових клюбів. Радить набувати або винаймати всюди, де лише можна, спортові майдани, видавати спортову літературу, виховувати інструктор в. П-і Шепарович висказує парадоксальну думку, що копаний мяч за кордоном нібито переживається; це загалом не спорт. Думає, що український спорт без коп. мяча може обійтися. Радить брати участь у міжнародніх змаганнях. На неприхильне відношення У. Сп. Союзу і Сокола-Батька до „України" нарікає п. Мулькевич (цей вискаэ инші промовці опрокинули). Пропонує видати марки Олімпійського фонду по 10, 20, 30 сот. для масового поширення. Д-р Саламанчук намагається виказати ріжницю між руханкою і спортом і є за спортовим універзалізмом. Савян (від українських спортовців Кракова) є за вступленням до П. Союзу коп. мяча. Причини упадку спорту у нас — на думку п. Целевича — є психольогічні й економічні. Першу можна усунути через добру пропаганду спершу в пресі, друга причина є затяжніша. Зрештою крізу переходить ціла нація. Футбол як такий для фізичного виховання нації майже не має значіння, веде до професійности. Не вірить, аби вступлення наших футболевих клюбів до П. Союзу розвязало фінансову крізу і є проти того. Кілька разів забирає голос інж. Слезак. Бажає більшої уваги УСС до коп. мяча. Через інтриги справа створення Українського Союзу коп. мяча не повелася і так, як тепер стоїть український футбол, незорганізований і слабий, годі приступати до П. Союзу. До нього не належать зрештою німецькі дружини Горішнього Шлеська, а всеж таки розвиваються. Доцільнише булоб заложити Футбол. Союз для всіх нац. меншостей. Змагання за мистецтво Польщі повинні розгравати самі Поляки між собою. Більшу рацію мало би приступлення Українського Сп. Союзу до П. Союзу спортових союзів як автономної одиниці. Тоді можнаб жадати від держави допомоги на український спорт, що нам за наші податки правно належиться. П. Франко жалує, що головний референт, не зважаючи на виразні директиви, не подав докладних даних, як стоїть справа футболевих союзів у нац. мішаних державах. Після відсепарування футболю від инших галузей спорту Українському Футб. Союзові можнаб дозволити вступити до Польск. Союзу на те, щоб по році чи двох надії на касу, поправу і стягнення грачів навіть у таких оптимістів, як п. Стоцький, раз на все розвіялися.

Наради продовжувано й попол.; дискусія була дуже оживлена. Промовляли старі спортові діячі, представники студентства, „Скали" зі Стрия, Коломиї, футболісти (дуже річева й розумна була промова п. О. Верхоли), легкі атлети, а на закінчення головний референт. Він жалував, що дискусія не все оберталася коло напрямних його реферату й корреферату і відповідав на закиди поодиноких промовців. Накінець ухвалено внесення, аби Український Сп. Союз узяв під увагу висунені в дискусії бажання й директиви, що є однозгідним висловом українських спортових кругів, і змагав до якнайшвидшої їх реалізації.

Від себе додам, що анкета повинна мати позитивні наслідки. В дискусії стиралися ріжні погляди, висловилися представники ріжних спортових кругів, що поможе до кристалізації думки навіть у тих, що з упередженням прийшли на анкету. Рівень дискусії був доволі високий: необдумані вислови й хибні погляди з місця збивано і загалом не толеровано. Намічено шляхи для дальшого розвитку українського спорту. Комуналом сталася думка, що без економічного піднесення народу немисливий поступ у якій-небудь галузі культурного життя, тимсамим і в спорті. Переміг погляд, що спорт слід ширити в масах і розвивати власні сили, а не надіятися на чужу, фіктивну поміч.

Справа фізичного виховання нації — під цю пору одна з найважніших!

Т. Ф.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 10. XII. 1926.

Розправа з 9. грудня 1926.

Зізнавав дальше свідок Зьолдовський, надкомісар політ. поліції в Луцьку. Той відповідей свідка дав обороні причину до зложення д-ром Шухевичем заяви, що функціонарі поліції дають обороні нечемні й цинічні відповіди, хоч оборона має такі самі права, як кожна инша сторона.

Обвин. д-р Мандель питає свідка, коли то він сконстатував, що обвинувачений був присутній на конференції К.П.З.У. на Волині (свідок попереднього дня зізнавав про це. На те свідок каже д-ру Манделеві, щоби сказав йому, коли була та конференція (!), а він йому відповість. Цею відповідю свідок осмішився й остаточно зізнав, що д-р Мандель не був на конференції — всупереч своїм попереднім зізнанням. Говорячи про конференцію в днях 30. і 31. березня 1925, свідок зізнав, що делегатом Ц.К.К.П.З.У. був нібито Завацький. Голова суду звертає свідкові увагу, що це радше був Хомин, що свідок потверджує. Обвин. Хомин каже запротоколувати цю відповідь свідка і заявляє, що свідок підсвідомо зізнав правду, щойно опісля поправився на неправду, передовсім тому, що Завацький, який був на конференції, втік, а на його місце впакували Хомина. З зізнань свідка виходить, що він не відзначається такою „феноменальною" памятю, як його попередники, що могли зізнавати цілими днями по упливі півтора року часу (!); прим. попереднього дня свідок, зізнаючи, як далеко підготовано збройне повстання, сказав, що вже навіть визначено обвинуваченого Теребуху (молодого хлопця) бурмістром (!) міста Володимира, а в нинішніх зізнаннях свідка ця почесть дісталася обвинуваченому Степанюкові.

Свідок Ян Савіцький, підінспектор політ. поліції у Львові, зізнає чи радше переповідає досить докладно життепись обвин. Хомина і його партійну карієру. Хомин був визначним членом КПЗУ і був тзв. функціонарем, значить цілу свою працю жертвував партії і за те одержував платню. Подібно д-р Мандель і Хая Штайн були функціонарями. Зізнає, що V. конференція КПЗУ дуже огляддо опрокинула „гура" комунізм і на внесок підпрокуратора відчитує дотичне місце з постанов згаданої конференції. Натомісць III. зїзд КПП станув на становищі збройної боротьби.

Дальше зізнають свідки оборони. Мировий суддя Вахновський і секретар мирового суду в Локачах Зарембінський зізнають, що не бачили, аби при допитах на постерунку в Локачах бито Іцка Гойраха або Базилюха. На це обвин. Гойрах заявляє, що свідки зізнають неправду, хоч перед хвилею зложили присягу.

Свідок оборони д-р Весельський, лікар ковельської тюрми, зізнає, що богато обвинувачених голосилося хорими з причини, як казали, побиття і були дійсно хорими, одначе свідок не сконстатував слідів побиття. Свідок зізнає, що оглядав хорих раз на тиждень (!), а на запит оборони каже, що деякі сліди побиття скоро уступають або й узагалі незамітні, як приміром дуже болюче биття по пятах. Подає імена й пізнає деяких обвинувачених, що жалувалися йому на побиття і з тої причини не голосилися хорими.

Свідок Барановський, тюремний фельчер, зізнає, що богато обвинувачених голосилося на побиття, а деяким обвинуваченим смарував свідок болючі рани йодиною; одначе щоб це були наслідки побиття, свідок не сконстатував (!). Зізнає, що обвин. Нестор Байда жалувався на великий біль з причини копнення в полові органи (!), але свідок слідів копнення не зауважив. Каже також, що обвин. Берпацький жалувався на ушкодження ух наслідком биття і взагалі хорував на ріжні недуги.

Свідок Воробіч, постерунковий з Локачів, зізнав між иншим, що до часу ліквідації про організацію нічого не чув.

---

†

Жигмонт Малішевський
Інжинер

помер по довгій тяжкій недузі дня 11-го н. м. в 35 році життя. Похорони відбудуться в понеділок дня 13-го н. м. з дому жалоби при вул. Листопада 116, на який свояків і знайомих запрошує

Мама, жінка і син.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 35 осіб виступає:

Понеділок 13.XII. Кремінець.
Вівторок 14.XII. Дубно.
Середа 15.XII. Дубно.
Четвер 16. XII. — Здолбунів.
Пятниця 17. XII. — Здолбунів.
Субота 18. XII. — Рівне.
Неділя 19. XII. — Рівне. 1111 4—?

Концерти Українського Національного Хору Д. Котка:

Вівторок 14.XII. Жидачів.
Середа 15.XII. Стрий.
Четвер 16.XII. Стрий.

Подяка.

Читальня „Просвіти" в Клепарові, складає цею дорогою щиру подяку „Львівському Співацькому Гурткові", який під проводом радника Т. Купчинського виконав безінтересовно з великим мистецьким успіхом усі хорові точки на святі „Просвіти" в Клепарові, дня 5. грудня 1926. — Виділ Чит. „Просвіти" в Клепарові.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Вирізки з преси.

Соціистична „Хвиля" про жидівську кольонізацію в С. Р. С. Р.

Навязуючи до промови всеросійського старости Калініна, яку він виголосив на зїзді „ОЗЕТ"-у в Москві, орган східно-галицьких сіоністів „Хвиля" приносить передову статтю в якій пробує поставитися критично до цілої большовицької акції поселювання Жидів на ріллі.

„Промова Калініна — пише „Хвиля" — виголошена на конференції „ОЗЕТ-у" мала видатну пропагандистичну мету. Головний побіч Сталіна представник побідної більшости в устрою СРСР ужив тої нагоди до розправи з обігаючими пресу цілого світа інформаціями про страшний зріст антисемітизму в країні „совітів", а вчинив це мабуть з тої головно причини, що зріст антисемітизму в Росії представляють у повному звязку з побідою Сталіна і поразкою опозиції, провідниками якої були одиниці жидівського походження. Побідники старалися підірвати опозиціоністів в загальній опінії не лише річевими, але й побічними аргументами. Тепер, осягнувши свою мету, старяються офіціяльні представники скинути з себе одіюм антисемітизму. Для повного вирафінованої довідливости уряду СРСР дійсне чи позірне розсівання сумнівів відносно своєї політики є тим конечнішим, що стан ізоляції Радянського Союзу від світа щонайменше не ослаблюється, але навпаки, в міру консолідації Европи кріпне, а представники большовицької політики, як останніми часами Чічерін у Берліні, не занедбують ніякої нагоди, щоби підтримати зі світом бодай слабку платформу дискусії.

„Одначе, коли мова російського достойника мала як рефлектор освітити правдиве положення жидівського населення в Росії, то була вона надмірно незручною. Її зміст обертав у брехню інтенцію. Бо Калінін не заперечив істнування в комуністичних рядах відруху проти значної участи Жидів у вищій та нижчій єрархії радянського режиму. Навпаки, узасаднював він навіть рацію істнування, вмовляв навіть користь, яку мають російські Жиди з тієї струї, яка немовто звільняє їх від клятви непродуктивности, а звертає до упродуктивлювання. В кожному випадку ствердив він тою промовою, що комуністична нівеляція віроісповідань і народностей уступила в СРСР місце трактуванню жидівських справ з таких становищ, з яких підходять до їх розвязки инші менше або більше енергійно віджиджуючі свій устрій держави".

На великих просторах СРСР Жиди були елементом, що організував торговельне і промислове життя краю. Варстати їх праці розбито, капітали знищено, продуктивну працю підтято. Деяка дрібна частина прикоровилася до нових обставин. Загал опинився в нужді, якої не могла облекшити щедра допомога американських Жидів. Але большовицький уряд, який так ґрунтовно упорався з капіталом у себе, не є ворогом капіталу, жидівського капіталу за границею. Для заінтересування його, для віднайдення ідейних „руротгів", якими міг би його втягнути до СРСР, піднявся переводження великої кольонізаційної акції Жидів на Криму (і на Україні! — Ред.). Могло це видаватися дивним, що не визнаючий ніяких національних ріжниць уряд вилучує певну групу своїх комуністичних громадян і замісць обєктивно і безінтересовно сповнити супроти них певну соціяльну місію, місію переверствування, робить іншим між кольонізацією Жидів на Криму і впливами грошей зібраних на ту ціль апелем до добродійних серць". Якийсь подразнюючий цинізм вичувається зі слів Калініна, коли кокетує жидівсько-американський капітал для ратування визутої ним з капіталу, а тепер усуваної з дотеперішніх форм співпраці людности".

Треба признати, що автор статті підійшов вірно до оцінки жидівської кольонізації в СРСР. На жаль всю ту оцінку большовицького „цинізму" ослаблює той самий автор останнім відступом своєї статті.

„Не зменшують тих тіней (кольонізаційної акції Ред.) — пише „Хвиля" — факти, що як видно зі справоздань загальних зборів ІКІ, на Криму істнує вже близько 8 тисяч господарств на 96 тисячах гектарів з 37 тисячами скольонізованих жидівських рільників. І коли навіть посередньо політичні огляди причиняться до уздоровлення анормальної господарської структури Жидів у СРСР, то будуть вони ділом наскрізь неідейного компромісу і тенденції — а не ослаблюють піднесених замітів, що в ділянці ріжниць і ріжного трактування національностей СРСР не зірвав зі системою давних російських урядів."

В тім то й уся слабина та небезпека для тих Жидів, що вони, хоч і намагаються ставитися критично до большовицької жидівської політики, то всеж вірять, що кольонізаційна акція з „політичних оглядів" зможе уздоровити анормальну господарську структуру Жидів у СРСР.

НОВИНКИ.

— **Нові видання наших письменників.** З бібліографії, яка вряди-годи попадає в наші руки зпоза Збруча, довідуємось, що в місяцях вересні та жовтні вийшли на Україні такі нові цінніші книжки: 1-ий випуск 5-го тому „Історії української літератури" М. Грушевського (Культурні та літературні течії на Україні в XV.—XVI. в.); 14-ий том збірного видання творів Франка, виданого „Книгоспілкою" під ред. Ів. Лизанівською („Основи суспільности"); „Збірник" присвячений Франкові під ред. І. Лакизи, П. Филиповича і Н. Кинаци; 15-ий том збірного видання творів Винниченка, у „Книгоспілці", куди ввійшли: Панна Мара, Гріх і Закон 3-ий том творів М. Вовчка під редакцією О. Дорошкевича вид. Держ. Видав. України; вибрані твори Леся Мартовича під редакцією Могилянського у „Книгоспілці"; 1-ий том творів Нечуя-Левицького з передмовою Юра Меженка у Держ. Вид. України і „Хрестоматія нової української літератури" (перша половина XIX. ст.) М. Плевако, у Держ. Вид. України. Це тільки більші видання. Видко, що на Україні істнує чимала потреба передруку творів наших старших письменників.

— **Нові лавреати.** Довго ждана мирова нагорода Нобля призначена за цей рік і за минулий. Штокгольмське жюрі видало Соломоновий присуд — „хто вас, світові держави, може розібрати, як ви працюєте для мира і чи працюєте; а щоби ви не сварились поміж собою, кому слід приняти первенство у будові тривких основ Европи, то вїсте всі по частині нагороди: — ти, Америко, маєш свого Доза, ти, Англіє — Чемберлена, — ти Франціє — Бріяна, а ти Німеччино, Штреземана". Перші два поділяться по половині нагородою за минулий рік, а другі два за теперішній. Як би Муссоліні не був такий войовничий, то хто зна, чи і йому не признали би третини. Коли Бернард Шов почує про цих достойників-лавреатів, його революційне серце таки скипить і він може пожаліє, що дав себе намовити і взяв нагороду. Хто міг гадати, що після останньої війни так важко буде найти мирових кандидатів, що їх треба буде шукати аж між офіціяльними представниками держав? Що думати про справедливість світа, коли така нагорода припадає саме тим, яким кількадесять тисяч дол. не зробить великої ріжниці в бюджеті та світогляді. Хіба один незаможний Бріян буде тішитись, що може вже не добиватись міністерської пенсії і нарешті дістав нагороду за свою мирну пропаганду, яка почалась ще тоді, коли він був ще соціялістом.

— **Очищування польської мови.** „Слово Польске" пропонує фільольогам приза уматися над зміною польських-непольських слів „кухаж", „кухарка", „кухня" на слова більше польські „варца", „варчині", „варніца". Ми знаємо таких непольських слів, ще й узятих здебільша з „осоружної" німецької мови більше: гандель, урльоп, гвалт, ґміна, зеґар, ринек, шпітель, фартух, друк, праса, рахунек, ратунек, пакунек, обцас, шнурек, кошт, решта, шиба, шина, зупа, дах, фляшка, штрека, трафунек, повшиховане.. — новинка зросла би до малого словника, якби вичислити найважніші.

— **Зїзд лавреатів.** Цьогорічне свято роздачі нагород Нобля у Штокгольмі буде виїмкове. Це буде перший випадок від істнування цього великого фонду, коли всі нагороджені звязаться особисто відобрати свої премії. Свято вже почалось 10. ц. м. в новім будинку „Концертової салі". На вечір призначений бенкет, на якому голова шведської Академії Наук професор економії Густав Кассель скаже привітну промову. Обіцяли приїхати всі нагороджені: Шов, Франк, Герц, Перрен, Сведборг і Жігмонді. А коли правдою є звістка, що нагороду мира одержали Доз, Чемберлен, Бріян і Штреземан, не є виключене, що ці три останні війдуть туди також, а тоді Штокгольм почує такі промови, яких давно не чув і не хутко почує вдруге.

— **Жидівська мова для поліції.** У ріжних містечках на окраїнах наших земель зорганізовано вільні курси жидівської мови для вжитку поліції. Наука цеї мови необовязкова. Ще за якийсь час почуємо, що поліцію вчать по українськи.

— **Святошна інформація.** Віджи-вають передвоєнні традиції: крамниці перед святами будуть відчинені до 9. год. веч. Зате після свят горілка подорожіє на 10 проц. Добре бодай, що Варшава повідомляє про це всіх заздалегідь, щоби не пропустили дешевої святошної нагоди.

— **Підвищення податку.** Міністерство внутрішніх справ і скарбу затвердило постанову львівської міської ради, що від 1. січня 1927 буде підвищений громадський додаток до державного податку від нерухомости з 25 проц. на 50 проц.

— **Жертви морфія у Львові.** Вчора почалась у Львові карна розправа, яка є доказом, що стежки деяких представників сучасної молоді ні трохи не витоптані і аж надто модерні. Кілька учениць одної драматичної школи познайомилось з молодими аматорами морфія, яким торгували на користь власної кишені і яким користувались для зводження дівчат. Були між цими молодцями грошевиті сини купця і якийсь деґенерат та хитрун Райс, доставець забороненого наркотику, що представлявся дівчатам як лікар і використовував цю ролю у драгливих ситуаціях. Райс боронився на розправі тим, що він унаслідженим патольоґічним нахилом до брехні та не має ніякої волі. Психіятр з кульпарківського заведення д-р Фокс заявив, що для обсервації Райса потрібує довшого часу.

— **Зневіра до життя.** Якийсь час у Львові не було вже чути про щоденні самовбивчі замахи. Зате вчора в один день трапилось їх враз три: 25-літній зредукований урядовець поперерізував собі жили бритвою; 24-літній челядник у цукорні зробив те саме, а 27-літня дівчина випила йодини.

— **Бандитизм.** У поїзді між Любли-ном і Варшавою невідомий пасажир убив поліцая, який посаив прохати його леґітимації. Злочинець їхав далі на верху вагону і щойно під Варшавою, коли його кондуктор запримітив, утік і заховався в лісах. — У Тернополі 14-літній ґимназист Блажейовський наважився на життя свого товариша Стакурського у чистім полі, щоби оґрабити його з 40 зол., порізав його ножем і загрозив смертю, коли виявить комунебудь цей напад. Молодця, який утікав поїздом, арештували. — 4 тижні арешту дістав львівський різник Петрушка, який підчас „широкої забави" в личаківській шинку „перейшов межі конечної оборони" й у відповіді на удар кріслом грянув свого приятеля Новодомського пляшкою по голові так сильно, що розбив йому череп і став причиною його смерти. Все-ж таки „дешева" забава.. — У селі Підлоге, равського повіту, 27-літній бандит з Тарнова Владислав Гаузка збив у ночі селянку Скору, ограбивши її з... 10 зол. і втік.

— **Літературна хроніка.** Перед 6 місяцями розписали в радянській Росії конкурс на народню пєсу. 110 авторів прислало 140 пєс (себто деякі по кілька), але жюрі не признало нагороди ні одному. Тільки 2: признали придатними на сцену, а 66 просто заборонили виставляти. Вислідок конкурсу легко пояснити фактом, що тільки 3 справжніх письменників узяло в ньому участь, а решта аматори: 12 учителів, 45 селян (!), 13 робітників, а решта актори, студенти, урядовці. Видко, що в російській літературі так само важко нині за добру народню пєсу, як і в нашій, хоча наша славиться народніми пєсами. — Застрілився старий англійський повістяр Еллен Апуорд (Upward), огірчений невдачею свого останнього роману. — Максим Горкий написав нову пєсу „Фальшивий гріш", виставлену одночасно в Москві, Берліні та Празі. Атмосфера пєси ще важча, як у „Міщанах" або „На дні". Одночасно видав повість „Тайр Артамановых" і працює вже над новою повістю, яку незабаром скінчить. — Артур Шніцлер, один з найталановитших австрійських письменників написав нову пєсу „Гра удосвітку".

— **Світова хроніка.** Помер Осман Діґна баша, колишній провідник „маджістів", які боролись успішно під його проводом проти Англії в Судані, перемогли в Хартумі англійського генерала Хартума і вдержали свою самостійність. В р. 1898, Кіченер зрадою переміг Османа Діґну і посадив його як полоненого в Росель, де він помер 100-літнім старцем. Осман Діґна був перед знесенням невільництва Англією в Судані торговцем живого товару. — Еспанський уряд цікавиться тепер живіше старим пляном, щоби получити свою державу з Африкою тунелем, а цей тунель продовжити в північній Африці аж до Дакар. Це справа великої політичної ваги з огляду на французькі пляни провести крізь Сагару залізницю, що може сильно пошкодити еспанським інтересам у Мароккo. Тому Еспанці хотять їх випередити лінією з Ґібральтару до Дакар. — Союз американських архітектів звернувся із проханням до турецького уряду зберегти для майбутніх поколінь мистецьку красу „Гагія Софія".

— **Справлення друкарських помилок.** В передостанньому 275. числі „Діла" у відділі „Радянська Україна" (стаття „Чи має духовенство право на землю?"), закрався через недогляд коректора немилий пропуск цілого вступного речення в цитаті з обіжника народних комісаріятів юстиції земельних справ з 30. X. 1921 р. Цитат має звучати: „Представники духовенства принціпіяльно рахуються позбавленими права на користування землею. Однак за ними може бути збережено право на землю, коли вони мали власну землю в кількости, що не перевищує трудової норми й обробляли землю своєю особистою працею". Слова видруковані розстріленим друком, були пропущені. В останньому 276 числі „Діла" у статті „Приватний капітал на Україні" перше речення сьомого відступу має звучати: „Зате значно більша участь приватного капіталу в торговлі на Україні". Слово „торговлі" у статті пропущене. В томуж числі у статті „З життя Українців за океаном" зараз у першому реченні пропущено, що шкільний реферат п. Осипа Стеткевича був виголошений у Філядельфії на річному засіданні виконавчого комітету Обєднання.

Фасолі там не садять. А коли прийшло літо, сибірське горяче літо, вже око мало на чім спочити в хаті і поза хатою — і наша сибірська кухня збогатилася новими стравами.

В березні 1917 року — як ще на Ангарі стояла кріпка зима — довідалися ми про переворот в Петрограді і про упадок царату. Новий уряд дав волю перш усього своїм політичним вязням, які довгим шнуром потягнулися зі Сибіру в Росію. За ними почали виїзджати, не чекаючи дозволу, і деякі полонені австрійські та ґерманські. З газет знали ми вже, що о. Митрополит Шептицький на свободі, писав нам про це і о. Боцян. В перших днях липня дістала я від нього картку з Петрограду:

„Сталося, чого я не сподівався: на власну руку виїхав з Мінусінська до Петрограду, тут ще застав Ексцеленцію і завдяки Їх стараниям, як бувший Їх товариш в часі висилки, вертаю і тепер як Їх товариш разом з Братом Гродським і одним Василіянським клириком. Слава Богу за все і за те, що Ексцеленція вже здорова. Їдемо на Штокгольм, здається завтра. Ексцеленція виїзджають тепер до Риму, ми прямо до Львова. Тут в Петрограді в українських організаціях і в Совіті салдатських і робітничих депутатів я зробив заходи за освободженням наших засланців на Україну, а як верну домів, буду старатися за Вашу виміну. Прощаюсь і кланяюсь. Дай Боже витримати! Юв. Балицькому прощання. Ваш привіт передам усім знайомим і ученицям. До скорого побачення!"

Але побачитись довелося не так скоро. Правда, з Ангари виїхали ми з тов. Балицьким уже в червні 1918 року, але доїхали тільки до Єнісея. Опісля прийшли домашні межиусобиці на Сибірі білих з червоними, які відрізали нас знову на цілі два роки від Европи.

Щойно у вересні 1920 року повернула я сама до Львова. Небавом провідав мене і о. д-р Боцян. Був на вид здоров і повен надії на краще, хоч про найближче минуле висловлювався з розчаруванням і горечю. Опісля ми вже не стрічалися, але чула я, що його життя не стелилося квітами. А коли доля всміхнулася Покійному, коли приготовила йому вигідну власну хату, а замісць простої деревляної палиці вложила у руки справжній епископський жезл — почувся заклик смерти. Лябонь ішла за ним вже здавна — етапами, по тюрмах, по шляхах сибірських — крадькома йшла, щоб не знімать тривоги, а потім зненачка злинула як у ночі хижий птах. Як це робити звикла смерть з усіма добрими, гарними, ідейними, потрібними в громадянстві одиницями. Чому якраз з такими? — нерозгадана загадка життя. Одно тільки сильніще смерти — невмируча память, яку лишає по собі така ясна постать, як був нею Покійний о. д-р Боцян.

хильніше дивитися на залицяння Італії, що обіцяла дати свій капітал, якого бракує і Югославії, а без якого Ахмед Зогу не бачив можливости розвитку Альбанії. Хібаж не приємно було бачити, як в короткому часі вузькі гірські стежки перетворювались у гарні шляхи, прокладені за італійські гроші і її силами?! Правда, ці шляхи вели до стратегічних пунктів на югославянськім кордоні, але всеж таки перетворювали непрохідну Альбанію в культурну землю.

Очевидно, що всі ці заходи були відомі Югославії, але вона і на далі лишилася непохитною в своїй вірі до Ахмеда Зогу, була певна, що умова приязни між нею та Італією є якоюсь непорушною твердинею, на котру можна було цілком покладатися. Наскільки югославянська диплььоматія надавала великого значіння цій своїй умові з Італією, видко хоч би і з того, що вона, не зважаючи на дуже тісні і дружні відносини з Францією, не зважилася до цього часу підписати подібної умови з нею, знаючи про неприязнь до неї Італії.

Італія немов навмисне оголосила свою умову з Альбанією 1. грудня, себ-то на день свята обєднання в одно королівство Сербів, Хорватів і Словінців. Мусоліні на це свято підніс дарунок М. Нінчічу, від тягару якого той повинен був перевернутися на фотелі міністра закордонних справ. Цим способом Мусоліні довершив давню внутрішню крізу кабінету М. Узуновича, потягнувши своїм упадком і його до димісії. М. Нінчіч, мотивуючи свою димісію, в делікатній формі признається в банкротстві дотепершньої закордоної політики, признається тому, що це стало вже занадто очевидним для кожного, що ціла преса і громадська опінія в один голос підняла крик розпуки перед загрозою, яка крок за кроком наближається до Югославії.

Залізом кований мілітарний чобіт Мусолінія став на терені Балкану. Італія по умові з Альбанією повинна воєнною силою боронити сучасного устрою в ній. А це означає, що кожної хвилі Італія має можливість за невеликі гроші підняти чергове повстання в неспокійних альбанських горах й — на прохання Ахмеда бег Зогу — пішле своє військо, щоб створити на кордоні Югославії свою базу.

Новий міністр закордонних справ, який прийде на місце М. Нінчіча, буде змушений радикально змінити цілу закордонну політику Югославії, мусітиме вивести її з того „миролюбивого" кутка, в який завів її М. Нінчіч. Лишити і надалі старі відносини з Італією неможливо, отже він буде примушений виявити себе трохи рішучішим, а для цього треба мати якесь опертя на стороні, і коли дотеперішній міністр закордонних справ був рішучим ворогом якогоб не було зближення з Радянською Спілкою, то не є виключеним, що його наступник якраз і буде шукати там порятунку для своєї батьківщини.

В. Аньский.

Чи справді розбиті?

Варшава, 10. грудня 1926.

Коли шість тижнів тому марш. Пілсудський повернув із „військово-родинного свята" на замку князів Радзівілів у Несвіжі, а прилюдною тайною стало, що ця невинна „аполітична" подорож єдиною метою мала: розбити польську ендецію, — один із чільних пе-пе-есів сказав нібм іронічно, ніби розвучливо: „Маршалок Пілсудський вже двацять літ розбиває ендеків, але якось так досіль виходило, що завжди ендеція від того розбивання кріпшала, а зате по дорозі розвалювалися партії ліві, найближчі серцем до Пілсудського. Ці слова набірають великого змісту, коли глядіти на метушню, яка йде нині на всьому польському суспільно-політичному фронті, на горячкове перегруповування, творення нових і перейначування старих політичних організацій.

Нема сумніву, що одною із найповажніших подій, які зайшли на внутрішній польській політичній арені, були постанови Начальної Ради „Зайонзку Людово-Народового" (ЗЛН) у дні 28. листопада у Варшаві та безпосередньо з ними звязаний організаційний зїзд „Обозу Вельке́й Польскі" в дні 4. грудня ц. р. у Познані. Можна собі кепкувати на тему „дарунку з пана Дмовского народові", як це робить їдко і безоглядно краківська „Правіца народова" на превеликий смуток і здивування п. Стронського („Час" з 2. ц. м. „Дарунок народові" і „Варшавянка" з 3. ц. м. „Відкіля злість?"); можна ломити руки над „боротьбою за душу громадянства" розпочату з одного боку Пілсудським у Несвіжі, з другого Дмовським у Познані, і цим своїм східним жалем підкреслювати „свою хату з краю" („Іл. Курієр Цодз.", нинішній головний орган „Пяста", з дня 6. ц. м.): можна врешті кидати „соціялістичні" і „радикальні" громи з погрозами („Роботнік" з 5. ц. м. „Мафія зорганізована", „Глос Правди" з 7. ц. м. „Вісімка померла, хай живе вісімка!"). Але всі ті голоси і весь дужий хор, розпутаний імпрезою п. Дмовського, свідчать саме про величезне значіння цієї імпрези. А значіння це в цьому, що оснування „Обозу Вельке́й Польскі" є переходом ендеції з вижидаючо-пасивної ролі до ролі зачіпної, є рішучим кроком не тільки до відзискання утрачених у травневих днях позицій, але й за здобуття нових: тривкого здобуття державної влади в Польщі і то без усяких союзницьких причеп.

Нема ніякого сумніву, що декламації Дмовського на познанському зїзді про „загубу народу в повені партій" і про „інстинкт самозбереження", який каже „народові" кликати до „зєднення сил Польщі у згідливому зусиллі", що всі ті й богато инших подібних прегарних фраз про над- і позапартійність „Обозу" — це лише фрази, маскуючі спробу заведення ендецької диктатури над цілим „народом", себто всіми більше й менше реакційними верствами й колами польського громадянства. І тому „Глос Правди", доглупавшися щойно в три дні після зїзду в Познані, у чому річ, і правильно оцінюючий нині „понадпартійний" табор Дмовського як рецедиву виборчої „вісімки" (ХН., ЗЛН., ХД), здорово промахнувся, пишучи на тиждень раніще (1. XII.), що Дмовський є „поза скобкою ендеції", та що з виступом Дмовського ендеція знову зазнала свіжого — ослаблення. Промахнувся теж і шановний передовик „Роботніка", доказуючи на основі останніх ухвал Нач. Ради ЗЛН. тезу, що ендеція є — розбита („Роб." з 30. XI. „Розбиті"). Розбитими далеко не є ще ті, які мають силу переходити на цілій лінії до наступу.

Фактично польська ендеція розбитою не була ніколи. Вона була щонайбільше приголомшена, але дуже швидко прочуняла. Допоміг їй до цього чудово післяреволюційний двократний премієр Бартель, а його офіціяльний наслідник не залишився під тим оглядом позаду. Кожний промах уряду ставив на ноги ендецію; і нерозвязання сойму і помітання парляментаризмом і невідповідний підбір людей до кабінетів, дивоглядні союзи, загальна безплановість у парі з повною безпрограмністю і тьма-тьменна дрібних провалів у роді перемоніялу „встати-сидіти" та — пресового декрету. Рівно пів року набирала ендеція сили зі слабостей противника, поки почула себе досить сильною дати людям притоку, щоби знову голосно заговорили про неї. Неправдою є, набо польська ендеція була ослаблена „льояльним" становищем супроти уряду марш. Пілсудського з боку таких своїх визначних членів, як пос. кн. Четвертинський чи пос. Вержбіцький. Перший із них — магнат-фінансіст, другий — голова могутнього „Левятану", оба вони своєю „льояльністю" боронили своїх станових, „шкурних" інтересів: це була їх „реальна політика дня", це була лише їхня тактика, яка зовсім не зривала з ідеольогією та цілями спільного великого ендецького табору. Тактикою було теж наклмкування у свій час (2-а половина травня) Романа Дмовського до понехання дільницевого сепаратизму, тактикою є теж нині творення Дмовським „Обозу". Дмовський був уже членом „всенародньої" Ради Оборони в 1920 році, він теж, з титулу раніших і пізніших почестей (петербурська Дума, парисьский Комітет Народовий, другий уряд Вітоса) годиться найкраще для одіграння ролі „понадпартійного" пастуха, що зажене всі легкодушні овечки до суто-партійного ендецького табору. І лише тактикою є ніби-то відхрещування З. Л. Н. від Дмовського і залишення йому „вільної руки". Ця тактика обрахована на те, аби не відстрашити з місця підзорливих людців яскравою ендецькою плахтою.

Пілсудський ендеції не розбив — і досі використуваними засобами не розібє. Бо, щоби розбити її, треба розбити спершу той дурман, який переслідує польське громадянство від віків. Цим дурманом є незабуті навички шляхетчини, апотеозовані потім Сєнкевичами і збережені по нинішній день як найбільший скарб польської громадянської психіки. З цієї хворої психіки черпає організована партійна ендеція щораз свіжі і свіжі життєві соки і черпатиме так довго, як довго над польським народом панує нинішня вшехпольська псиxe. Такіж примітивні ліки, як несвіжські хитрощі, тієї хворої психіки безумовно не вилічать. І тому правильно бідкався згаданий на початку цих увааг пепесівський інтерльокутор безпосередньо після несвіжської спроби Пілсудського розбити ендецію: ендеція кріпне.

І. Кедрин.

КОНСТ. МАЛИЦЬКА.

Із днів неволі.

Жмуток споминів про пок. епископа о. д-ра Иосифа Боцяна.

(Докінчення.)

Дня 16. червня приїхали ми до Красноярська. Тут кінець нашої залізничої їзди. Сердешно прощаємося з нашими конвойними. Ведуть нас в участок у поліцейське правління, де дожидаємо рішення місцевого губернатора про дальшу нашу долю. В одній кімнаті з поліційними урядовцями розтаборюємося (нас 14 людей) з усіма багажами на день і ніч. До арештів нас не запирають, бо ті заповнені вщерть. Через три дні відсилають нас до красноярської тюрми, де маємо ждати, поки пароход не відвезе нас в Єнісейськ до дальшої розпорядимости тамошнього ісправника. Такий важкий час дожидання! Я в окремім „женском атделении", розлучена з нашими, поміж чужинцями, каторжницями і Циганками.

Дня 28. відїзджає в Єнісейськ нас уже тільки 11 зі Львова, бо священиків Боцяна, Горникевича і Соболя висилають на полудне до Мінусінська, (в країну солодких кавунів). Пакують нас в корабельний трюм під чердак, де в страшній духоті проводимо цілу днину і ніч під невпинним караулом грубих конвойних, що висвистують нам над головами. В Єнісейську ісправник вказав нам місце нашого заслання — всіх розкинено далеко по Ангарі на просторі 200 верст. А опісля знову ще довгі два тижні прийшлося нам їхати то на возах тайгою, то човнами по Ангарі і щойно по св. Петрі опинилися ми на своїх місцях. Я з товаришем Юл. Балицьким осіли в Пинчузі, в найближчому нашому сусідстві брат Иосиф Гродський і Осип Неділка.

Та богато минуло ще часу, заки навязали ми переписку з подальшими нашими земляками. Один з перших відізвався до нас о. д-р Боцян, і вже на протязі двох років не випускав нас зі своєї опіки. З його листів довідалися ми, що діється в Европі, на Великій Україні і в нас у Галичині, де і як проживає о. Митрополит. Д-р Боцян, проживаючи в більшім місті, мав безперервну комунікацію з Европою, коли ми лише раз у тиждень одержували почту, а два рази до року у час т. зв. „распутиц", коли Ангара під весну розмерзала, а під зиму замерзала, бували ми на шість, а то й вісім тижнів зовсім відрізані від світа, бо инших комунікаційних доріг крім Ангари там нема. Д-р Боцян час від часу присилав нам у Пинчугу і иншим товаришам на Ангарі грошеві підмоги, пояснюючи, що ці гроші дістає за фундушеві Служби Божі від католицького духовенства. Не знаю, чи справді воно так було, чи тільки тими Службами закривав о. д-р Боцян свою добросердність і спочування нашій недолі.

Ще перед розстанням в Красноярську одержала я від о. Боцяна український переклад Св. Письма, дуже гарне московське видання. Ця книжка була довгий час одинокою українською книжкою в моїй хаті. Нею запозичувався у мене наш волосний батюшка о. Гучковський, щирий Українець з Каменця Подільського, щоби своїм прихожанам, українським кольоністам по Ангарі, читати Євангеліє у рідній мові. І пізнише, коли я опинилася в Козачинськім на Єнісею, заходили до мене з торгу довколишні наші поселенці з України, Лопатони — як їх тут зовуть — щоби почути „українське Боже слово".

На Ангарі жилося нам несогірше, але одно тривожило, щоби — не дай Господи, не занедужати. До найближчої лічниці у волости було 36 верст, до найближчого повітового міста 1000 км., до залізничої стації 100 наших миль. А ліків у нас ніяких. Чолдонськими середниками страшно було лікуватися — у них на все: водка, баня (лазня), товчене скло, терпентина (столярська — як раз я нею вимастилася на біль в грудях, то відразу стала гей політурована шафа). Та ось одної днини дістаю з Мінусінська від о. Боцяна велику скриньку ліків і усякого аптичного приладдя. Чого там не було! і на зуби і на жолудок і на біль голови і на скалічення. Користувалися ми тим в потребі і самі і ще инших рятували

Околиця нашої Пинчуги була гарна, навіть дуже гарна. Могутня Ангара шуміла проти вікон, в долині зеленіла цілий рік тайга, літом гори мінилися фіолєтом вересу — але в самому селі пустиня. Ні одного кущика, ні деревця коло хати, ні городчика, одні деревляні будинки господарські. Всі яринні городи простягалися подальше над самою Ангарою, бо там лекше було їх підливати (в селі керниць не було). Ми, що привикли хоч би тут у Львові до богатства зелені, до городів-парків, відчували особливо літом дуже прикро ту відсутність ростинности коло себе. І знову з Мінусінська приходить весною дарунок від о. Боцяна, скринька усякого насіння квітів і ярини. Миттю зорали мої хазяї для мене великий шмат землі перед вікнами і я стала садити: моркву, петрушку, салату, буряки, каляфіори, горох, фасолю, огірки, а в окремім куточку і в глечиках квіти: мачки, крокес, гвоздики, пахучий горошок, тощо. Усе принялося як найкраще, тільки фасоля не зійшла, хоч я покладала на неї великі надії, а пинчуські чолдони дожидали нетерпеливо її появи, бо не знали, що воно таке.